

**«№40 Ғ.Мұратбаев атындағы жалпы білім беретін мектебі» КММ
2023-2024 оқу жылында педагог-психологтың жүргізген жұмыстары туралы
қорытынды есебі.**

Мектептегі психолог өз жұмысында әрбір оқушының жан-жақты білімді, білікті және тәрбиеленген тұлға болып жетілуіне әсер ететін барлық жағдайларды қарастырады. Педагогикалық ұжыммен, жас мұғалімдермен, ата-аналармен ағарту жұмыстарын жүргізіп, кеңестер береді.

Өзекті мәселесі: Жеке тұлғаны қалыптастыруға және қабілетін дамытуға қажетті психологиялық-әлеуметтік ортаның қалыптасуына ықпал ету.

Максаты: Оқушылардың жеке және жас ерекшеліктерін анықтау. Оқушылардың психикалық және тұлғалық дамуындағы ауытқушылықтарды болдырмау, жалпы оқу дағдысы мен біліктілікті дамыту. Педагогикалық үрдістердегі қатысушыларға мәселелерді шешуге көмектесу, психологиялық мәдениетін көтеру.

Міндеті :

- Өмірге икемді, алдағы атқаратын істерді толық сезе білетін, өмірде көзқарасы қажетті дәрежеде таныта алатын тұлғаны тәрбиелеу;
- Ұжымда жағымды психологиялық хал-ахуалдың болуына әсер ету, жекеленген ауытқушылықтардың алдын алу;
- Оқушылардың өзін-өзі тәрбиелеу, өз бетімен білім-біліктілікті дамыту қабілеттерін қалыптастыру;
- Оқудың әртүрлі кезеңдерінде оқушылардың психологиялық дамуын зерттеу;
- Мұғалімдер мен оқушылардың, ата-аналардың қарым-қатынасын реттеу.

2023-2024 оқу жылында жоспарлар түзіліп, бекітіліп, жұмыстар жүргізілді.

Жылдық жұмыс жоспары бойынша атқарылған жұмыстар:

Қыркүйек айында 1-сынып оқушыларынан «К.Йерасек әдістемесі» алынды.

Мақсаты: балалардың жалпы психикасын, қимыл-көру, қимыл дағдыларының дамуын анықтау. Пайдаланылған әдебиеттер: Мектеп психологының жұмыс кітабы:

Ережесі:

1. «Ер адамның суретін салу»
2. «Әріптерді көшіріп салу»
3. «Бір топ нүктелерді көшіріп салу»
4. Л.С.Выготскийдің «Жалпылап айт» әдістемесі.

Мектептегі оқуға дайындық деңгейін анықтау тесті (Керн-Йерасек) қорытындысы бойынша оқушылардың мектепке дайындық деңгейі жақсы.

Қазан айында 1-сынып оқушыларынан өзін-өзі бағалауын анықтау үшін «Баспалдақ» әдістемесі алынды. Мақсаты: бастауыш сынып оқушыларының өзін-өзі бағалауын анықтау.

Нәтижесі:

Жоғары – 50 % Орташа – 50% оқушы Төмен – 0

«Мұғалім және мен» әдістемесі

Мақсаты: мұғалім мен бірінші сынып арасындағы мәселені анықтау.

Нәтижесі:

Мұғаліммен эмоционалды-жылылық қатынас орнаған.

Қараша айында бастауыш мұғалімдерімен «Бала», «Кездесу» тренинг-жаттығуы өтілді. **Мақсаты:** Педагогтардың балаға деген жағымды-эмоционалды қатынастықты қалыптастыру; Педагогтарда балалық шақты еске түсіруін белсендіру, эмоционалды қабылдауын дамыту, «балалық комплексін» қалыптастыру. **Пайдаланылған әдебиеттер:** Мектеп психологының жұмыс кітабы.

Нәтижесі: Бастауыш сынып мұғалімдерімен балаға деген жағымды-эмоционалды қарым-қатынасты қалыптастыру мақсатында тренинг жаттығулар өтілді. Тренинг барысында мұғалімдер шеңбер бойымен отырып, кезекпен «бала» деген сөзге анықтама берді. Әр мұғалім «Бала-бұл...» деген сөзді қосып өздерінің қалауынша аяқтап айтты. Екінші тренинг медиация сеансы типінде өтілді. Мұғалімдер жартылай шеңберге отырып, педагог-психологтың айтқанын тыңдап, көздерін жұмып балалық шағына сапар шегіп қайтады. Тренинг-жаттығуы аяқталған соң әр мұғалім тренингтан алған әсерлерімен бөлісті.

«Кел, танысайық» тренингі

Мақсаты: Психологиялық тренинг ережелерімен таныстыру. Оқушылар арасында жақсы қарым-қатынас орнату. Достық пен сыйластыққа баулу.

Әдіс-тәсілдер: Таныстыру кезеңі, Сұрақ-жауап, жаттығу. Сонымен қатар жыл бойы оқушының мектепке бейімділігін арттыру мақсатында: «Алақай мен оқушымын» «Мектептегі көңіл-күй» тренингтері жүргізіп өтілді. Тренингке әр бала белсене қатысып, түрлі ойын жаттығулары жасалды.

Қорытынды: 1- сынып оқушылары мектепке бейімделген. Балалар мектепте өздерін емін-еркін сезінеді. Өзара және мұғалімдермен қарым-қатынастары жақсы. Мектепке, оқуға деген қызығушылықтары жақсы. Балалардың зейін шоғырлануы мен тұрақтылығы дағдылары қалыптасқан. Қолдары икемді.

Түстерді ажырата алады. Берілген тапсырманы өздігінен орындай алады.

Қараша айында 2-3-4 сынып оқушыларынан танымдық процестерін анықтау (зейін, ес, қиял, ойлау) тесті алынды. **Нәтижесінде:** оқушылардың танымдық процестерінің қалыпты күйде дамығаны анықталды. **Наурыз** айында 2-3-4 сыныптан «Отбасы суреті» әдістемесі алынды. **Мақсаты:** Отбасында қалыптасқан қарым-қатынас ерекшелігін анықтау.

Нәтижесі: қарым-қатынас ерекшеліктерінің қалыпты деңгейін көрсетті. Жыл бойы: оқушылар бойындағы үрей күйзелістің алдын алуға байланысты тренинг жаттығулар жүргізілді. «Біздің сынып бұл-біз», «Менің көңіл-күйім» тренингтері өтілді.

5- сынып оқушыларының орта буынға бейімделуі

5-сынып оқушыларымен орта буынға бейімделуіне байланысты жыл бойы жұмыстар жүргізілді. «**Менің сабақтағы көңіл күйім**» суретті тест арқылы оқушылардың сабақтан кейінгі көңіл- күйлері қандай екені анықталды, «**Менін сүйікті пәнім**» пәнге деген қызығушылығын анықтау бойынша сауалнама алынды. Оқушылардың өздерінің ерекшеліктерін жағымды және жағымсыз мінез-құлық бітістерін тану «Кактус» әдістемесі арқылы анықталды. Оқушылар арасындағы қарым-қатынасты анықтау мақсатында «Гүл күлтешелері» атты суретті тест алынды. Ата-аналарға, пән мұғалімдеріне орта буынға бейімделуде оқушылардың бойында болатын ерекшеліктер туралы кеңестер берілді. «**Бірінші рет 5-сыныпқа**» тренинг-сабақ өтті. Оқушылардың мектептегі мазасыздығын анықтау үшін «**Филипстің тесті**» алынды. Оқушылардың орта буынға деген бейімділігін, бір-бірімен қарым-қатынасын анықтау мақсатында «**5 —сыныпта оқыған қызықты ма**» сауалнамасы алынды. Оқушылардың жеке мінезін, қабілетін, ерекшелігін білу мақсатында. «**Аяқталмаған сөйлемдер әдістемесі арқылы**» оқушылардың қарым-қатынасының және іс- әрекетінің әр түрлі аймағындағы қорқыныштарды анықтау бойынша диагностика жүргізілді. Қолайлы психологиялық климат орнату, тұлға аралық қатынастағы кедергілерді жою, коммуникативтік дағдыларын қалыптастыруда «Өзінді мақта» тақырыбында эссе алынды. Оқушылардың үлгере алмай жүрген пәндерінен көмек, кеңестер беріліп, жекелей жұмыстар жүргізіліп отырды. Оқушылар пән мұғалімдерімен жақсы түсіністікте, дұрыс қарым-қатынаста бола алды. Мұғалімдердің берген тапсырмаларын түсініп, орындайды. Оқушыларда алаңдаушылық, өз-өздеріне деген сенімсіздік жоқ. Оқушылардың орта буынға деген бейімділігін, бір-бірімен қарым-қатынасын анықтау мақсатында «**Менін мектептегі сезімім**» тақырыбында психологиялық сабақ жүргізілді.

6-сынып оқушылардың жеке мінезін, қабілетін, ерекшелігін білу мақсатында «**НСВ10**» тесті алынды. «**Аяқталмаған сөйлемдер әдістемесі арқылы**» оқушылардың қарым-қатынасының және іс- әрекетінің әр түрлі аймағындағы қорқыныштарды анықтау бойынша диагностика жүргізілді. Қолайлы психологиялық климат орнату, тұлға аралық қатынастағы кедергілерді жою, коммуникативтік дағдыларын қалыптастыруда «**Мен және менің сыныбым**» тақырыбында шығарма алынды. Оқушылардың үлгере алмай жүрген пәндерінен көмек, кеңестер беріліп, жекелей жұмыстар жүргізіліп отырды. Оқушылар пән мұғалімдерімен жақсы түсіністікте, дұрыс қарым-қатынаста бола алды. Мұғалімдердің берген тапсырмаларын түсініп, орындайды. Оқушыларда алаңдаушылық, өз-өздеріне деген сенімсіздік жоқ. Достық қарым-қатынасын нығайту мақсатында «**Достық қарым-қатынас**», «**Мен өзімді мақтай аламын**», «**Мектептегі көңіл-күй**» т.б тренингтер өткізілді.

7-8 сынып оқушыларымен жоспарға сәйкес жыл бойы бірнеше жұмыстар атқарылды.

Қыркүйек айында 7,8 сынып оқушыларынан Социометрия сауалнамасы алынды. **Мақсаты:** оқшауланған оқушыны анықтау, **нәтижесінде** оқшау қалған 2 оқушы анықталып, олармен психолог тарапынан әңгіме кеңес айтылып, жұмыстар жүргізілді.

Қазан айында 7,8 сыныптан «Мектептегі мазасыздықты анықтау» 3. Филлипс әдістемесі алынды. **Мақсаты:** орта жастағы балаларда болатын мазасыздықтың түрін және деңгейін зерттеу

Желтоқсан айында 7,8 сыныптардан «Үй.Адам.Ағаш» проективті тесті алынды. **Мақсаты:** сурет арқылы тұрмыстық зорлық-зомбылықты және эмоцияналдық жәй-күйін анықтау. **Нәтижесі:** Жүргізілген тест нәтижесінде ешбір оқушыдан тұрмыстық зорлық-зомбылық нышаны байқалмады.

«Біз зорлық-зомбылыққа қарсымыз», «Достық қарым-қатынас», «Менің көңіл-күйім», «Өтініш және менің оған қарым-қатынасым» т.б тренингтер мен түзету-дамыту сабақтары өткізілді.

9-10 сыныптармен жұмыс.

Жеке өмірге қадам басқан оқушы үшін мамандық тандау мәселесі - ең маңызды кезең болып табылады. Оқушылардың өз бейімділіктері, қабілеттері мен мүмкіндіктері анықтап, болашақтағы білім алу бейімі мен мамандығын тандау барысында дер кезінде психологиялық көмек көрсетілуі қажет.

9 сынып оқушыларымен мамандыққа икемділігі (Голланд әдісі бойынша), қызығушылықтар картасы «**Мен қаладым**» саралаушы – диагностикалық сұрақнамасы, «**менің тандауым**» сауалнамасы жүргізілді. «Болашақ мамандық туралы қиялдайық» тренингі, «**Менің тандауым**» сауалнамасы бойынша оқушылардың бағыт-бағдары анықталды.

Оқушылардың психикалық жағдайын бақылау мақсатында «**Стресс**» тесті алынды.

Нәтижесінде: Стрессті жағдайда жүрген оқушы анықталмады.

«**Менің құқықтарым**», «**Стоп буллинг**», «**Сабыр түбі-сары алтын**»,

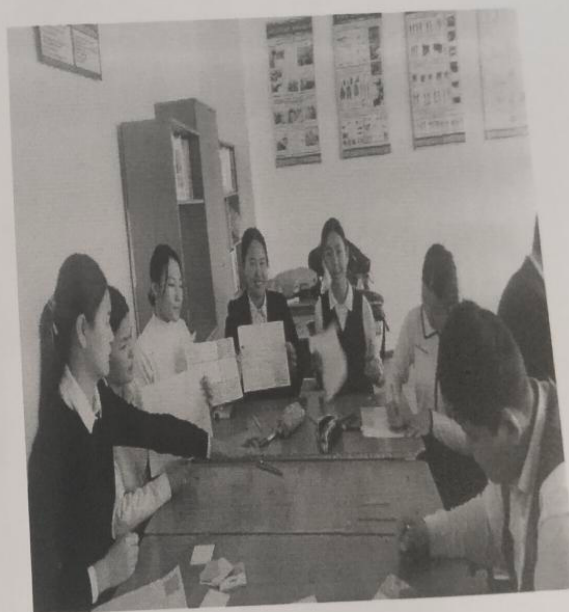
«**Нашақорлық-ғасыр дерті**» түзету-дамыту сабақтары өткізілді.

11-сынып оқушыларын ҰБТ –ға психологиялық даярлау жұмыстары
ҰБТ-ға оқушыларды психологиялық тұрғыда дайындау кезеңдері төмендегідей:

1. Оқу танымдық қабілеттерін түзете дамыту;
2. Шығармашылық –танымдық қабілеттерін дамыту;
3. Сенімділігін бойларына қондыру;
4. Психикалық күштерден (стресс пен қорқыныш) арылту

Оқушылардың қабілетін белгілі бір кәсіптік салаға бейімділігін анықтау, жоғарғы буында оқу бағдарын дұрыс тандауға көмек беру **«Сенің кәсіби ой - ниетің»** атты кеңес берілді. Кім болатынын, алға қоятын мақсатын анықтап, жеке және кәсіби өзін-өзі табуына байланысты **«Мамандық туралы хабарың»** сауалнамасы алынды. Әр оқушы қандай мамандық иесі болатыны жайлы жазды. Ата-аналарға, оқушыларға кәсіби бағдар, кеңестер берілді. Адамның жеке тұлғааралық ерекшеліктеріне байланысты кәсіптік саладағы мамандықтарға жақын екенін анықтау мақсатында Д.Голландтың тесті алынды. **«Мамандық тандау»** тренингі жүргізілді. Өзіндік бағасын нығайтуда, позитивті кері байланыс алу үшін **«Біз ҰБТ-ға сеніммен барамыз», «Мен өмірді сүйемін», «Емтихан кезіндегі стресстен қалай арыламыз», «Мен өзіме сенемін»** тақырыптарында тренингтер ұйымдастырылды. ҰБТ тапсыратын және емтихан тапсыратын 11-сынып оқушыларымен жыл бойы әртүрлі жұмыстар жүргізілді. Өмірге көзқарастары, ҰБТ туралы, менің сүйікті пәнім, менің сүйікті ұстазым тақырыптарына сауалнамалар алынды.

Оқушылардың бір-бірімен қарым-қатынасы, көңіл-күйі, мазасыздық деңгейі анықталып, мамандық түрін анықтауда әңгімелер жүргізіліп, кеңестер берілді. **«Стресс саған қалай әсер етеді?», «Жабығу сәтіндегі мінез-құлқына баға беру»** сауалнамалары алынып, нәтижесі бойынша жеке жұмыстар жүргізілді. **«Болашақ мамандық туралы қиялдайық»**. **«Сенімділік күш береді»** тренинг-сабақтары жүргізіліп, **«Аяқталмаған сөйлемдер»** әдістемесі өтті. Оқушыларға жағымды

фильмдер көрсетіліп, өмір туралы, өмірде кездесетін қиыншылықтарды жеңе және төзе білу керектігі айтылып, өз ойларын ортаға салды. Нәтижесі бойынша оқушылардың хал-ахуалы жақсы, қобалжуы, аландаушылығы байқалмады.

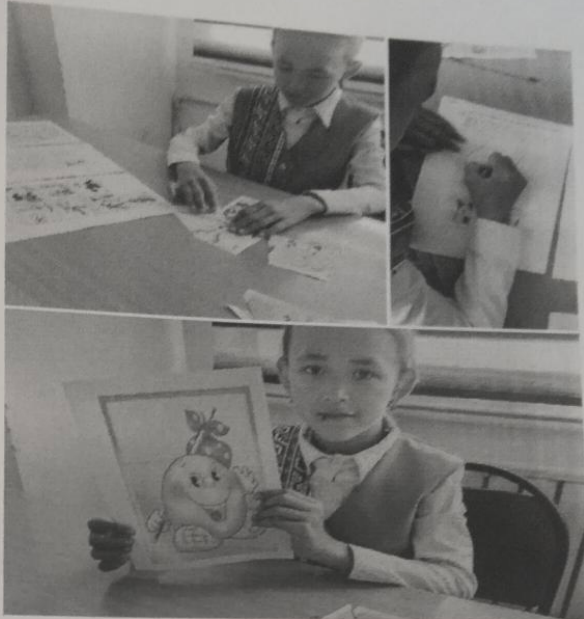
Мұғалімдерді психологиялық сүйемелдеу.

Ұстаздарды психологиялық қолдау педагогтардың жаңа жағдайға дайындығына байланысты психологиялық бөгеттерді жеңуге, бір-бірімен, әкімшілік, ата-аналар, балалармен өзара дұрыс қарым-қатынасты дамытуға мүмкіндік береді. Мектебіміздің ұстаздар ұжымымен жыл басында «Ұжымдағы психологиялық ахуалды анықтау» сауалнамасы алынды.

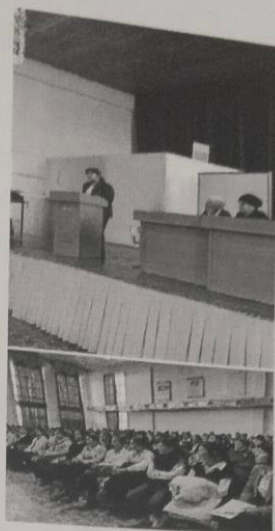
Сонымен қатар мұғалімдерге **«Мен және менің ұжымым»**, **«Педагогтың эмоционалды тұрақтылығы»**, жас мамандардың бейімділігін анықтау мақсатында, **«Өзара түсіністік өнері»** тренингі өтті. «Мұғалімнің шыдамдылығы» тесті алынып, нәтижесі анықталды. Мұғалімдердің өзара қарым-қатынас деңгейі анықталып, әртүрлі тренингтер өткізілді.

Үлгерімі төмен оқушылармен жұмыс. Үлгерімі төмен оқушыларды анықтау мақсатында, мұғалімдермен бірге бірқатар жұмыстар жүргізіліп, анықталған оқушылармен тренингтер, таным процестерін зерттеу әдістемелері, **«жеке сұхбат»**, **«Ертегілер еліне саяхат»** сурет арқылы ертегі құрастыру, пазлдар, т.б әдістер жүргізілді.

Жыныстық сипаттағы ерте жүктілік және зорлық-зомбылықтың алдын алу бойынша жүргізілген жұмыс. Жиын 7-11 сыныптар арасындағы қыздармен өтілді. Жыныстық тиіспеушілікке қатысты кездесуді мектеп медбикесі жүргізді. Кездесуде мектеп медбикесі Г.Шынаева жоғары сынып қыздарына жыныстық қатынасқа түспеуді, жүктілікке жол бермеу, жеке бас тазалығының ережелері, шаш, тырнақ, күтімі жайында ақпарат беріп, ұсыныстар айтып өтті. Ерте жыныстық қатынасқа түспеу, жүктілікке жол бермеу туралы қыздарға, ұлдарға кеңестер берілді. Мектептің медбикесі Г.Шынаева қыздар мен ұлдардың жеке бас тазалығының ережелерімен, шаш күтімі, тырнақ күтімі жайында түсіндірме жұмыстары туралы баяндама оқылды. Сынып жетекшілер сынып сағаттарында, қыздар жиналысында мектеп психологі Абдукадырова Айнур «Қызға қырық үйден тыйым» тақырыбында баяндама оқылып, осы сөздерді ойларынан шығармауы туралы айтылды. Сонымен қатар қыздар ұйымының төрайымы З.Мұсабаева жетінші және он бірінші сынып қыздарына қыз баланың тәрбиесіне, әдебіне, қарым-қатынасына байланысты түсіндіру жұмыстарын өткізді. Кездесу барысында оқушыларға қыз баланың әдебі жайында сұрақтар қойылып, талданып өтілді. Сауалнаманың қорытындысы бойынша қыз балалар арасындағы жыныстық тиіспеушілікке қатысты орын алған жағдайлар анықталған жоқ

Келеңсіз жағдайдың алдын алу бойынша оқушылармен жүргізілген жұмыстар. Балалар қауіпсіздігінің алдын-алу, «Ата-ананың бала өміріне жауапкершілігі» тақырыбында ата-аналар жиналысы өтті. Балалар қауіпсіздігінің алдын-алу бойынша буллинг және кибербуллингтен қорғау мақсатында бейнероликтер әзірленіп көрсетілді. Балалардың бойындағы эмоционалдық қысымды төмендету жолдары арқылы «Бір-бірімізбен қарым-қатынас», «Сілкіп таста», « Әнмен бой сергіту» ойын-жаттығулар жүргізілді. 7-11 сынып оқушылармен «Келеңсіз жағдайлардың шығу себептері» тақырыбында түсіндірме жұмыстары жүргізілді. Мақсаты: Жас өспірімдер арасында келеңсіз жағдайлардың алдын алу. 8-10 сынып ата-аналарына «Келеңсіз жағдайдың психологиялық ерекшеліктері мен себептері» тақырыбында слайдтар көрсетіліп, түсіндірме жұмыстары жүргізілді. Келеңсіз жағдайдың алдын-алуда Басса-Дарки, А.Бектің сауалнамасы алынды. Жағымсыз сайттарға кіретін оқушылар жоқ екені анықталды. Директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасары **Ж.Бұхарбаева**, мектеп психологі **А.Абдукадырова** оқушылармен тығыз байланыста болып, оқушыларға осы сайттар туралы адам психологиясына қандай зиянын тигізетіндігі туралы айтты. 7-11 сынып оқушылардың қарым-қатынас дағдыларын дамытуға арналған жаттығулар, салауатты өмір салтын қалыптастыру тақырыбында шағын лекция, түсіндірме жұмыстары жүргізілді. **Буллинг, кибербуллингтің** алдын алуда 7-11 сыныптардан жасырын сауалнама алынды. Нәтижесінде қарым-қатынас жақсы деңгейде екендігі анықталды. Оқушылардың сенімділігін арттыруға арналған жаттығулар, видеолар және слайдтар 5-11 сыныптар арасында өткізілді. «**Күйзелістен қалай құтылуға болады?**» тақырыбында 7-11 сыныптар арасында әңгімелесу және видеолар көрсетілді. Сынып оқушылары позитивті көзқараста екендіктерін аша алды. 8-сынып оқушыларының көңіл-күйін анықтау мақсатында «Ағаш» тесті алынды. Оқушылардың салған ағаштарының бұтағы биік жоғары

өскен. Көңіл күйі төмен, ұнжырғасы түскен балалар анықталмады. Сыныптарының көңіл күйі көтеріңкі, белсенді. «Сіздің мінезіңіз қандай?» тақырыбында тренингтер өткізілді. «Мен өмірді қалаймын» тақырыбында 9-11 сынып оқушыларына слайдтар мен видеолар көрсетілді. Оқушылар өмір адам қасиеттерін өмірде дұрыс көрсете білулері, өздерінің бойындағы жақсы екендігін айтып, бір-бірімен ой бөлісті. Қиындық пен қуаныштың кезектесіп келіп отыратынын дұрыс түсініп, дер кезінде дұрыс шешім қабылдай білу керектігін айтылды.

8-11 сынып оқушылары арасында салауатты өмір салтын насихаттау мақсатында әңгіме жүргізілді. Мектеп оқушыларына денсаулыққа зиянды әрекеттерден аулақ болуға, спортпен шұғылдануға, мектептегі спорттық үйірмелерге қатысуға сынып белсенділері әңгіме жүргізді. «Денсаулыққа зиян келтіретін» әдеттер тақырыбында 9-10 сыныптар арасында дөңгелек үстел өткізілді. Оқушылар нашакорлық адам өміріне аса қауіпті есірткілер адамның психикасына және мінез-құлқына әсер ететін зиянды заттарға толы екенін, оларды қолдану жасөспірімдердің мінез-құлықтарына кері әсер етіп, еліктіріп, бірте-бірте психикалық және денелік қажеттілігіне айналатынын түсінді. «Ашу ызамен не істеу керек?» тақырыбында тренингтер өткізілді.

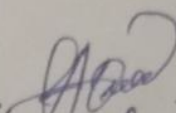
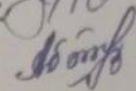
Ата-аналармен жұмыс.

Әр сыныптарда өтілген ата-аналар жиналысына, жалпы мектепшілік ата-аналар жиналысына қатысып, «Баланың бас ұстазы – ата-анасы», «Ата-ана, баланызбен және жоғарғы сынып оқушыларының ата-аналарымен «Өз-өзіне қол салу» әрекеті бойынша әңгіме жүргізілді. Ата-аналарға жасөспірім шақта суициалдық мінез-құлық өзгешеліктері туралы айтылды.

Әр сыныптарда өтілген ата-аналар жиналысына, жалпы мектепшілік ата-аналар жиналысына қатысып, «Тұлғаның қалыптасуында ата-ананың рөлі» тақырыптарында баяндама оқылып, кеңестер берілді. 1-5 сынып ата-аналары арасында баланың мектепке бейімделіне ықпал ету аясындағы тақырыптарда баяндамалар оқылып, әңгімелер жүргізілді, 9 сынып ата-аналарымен баланың келешек мамандығын дұрыс тандауына ықпал етіп, көмек көрсету туралы айтылды. Ата – аналар жиналысында «Сіз қандай ата-анасыз?», «Мен қандай ата-анамын?» атты сауалнамалар «Ұстаз бен ата-ана арасындағы қарым-қатынасты анықтау», «Ата-ана махаббаты» тренингтері ұйымдастырылды. Отбасылық тәрбиенің ерекшелігі мен жан-жақтылығы өз сипаты бойынша эмоционалды болып келетіндігінде болады және өз негізінде ата-махаббатына ие болады.

отбасылық тәрбие, бала бойында, отбасылық – тұрмыстық рөлдерді білуді, балаларды түсіну мүмкіндігін, өзін-өзі өзектендіру қабілетін дамытады. Ата-ана мен мектептің өзара әрекеттесуі үрдісі ата-аналарды оқу-тәрбие үрдісіне және бос уақыттағы сыныптан тыс қызметке белсенді түрде қатыстыруға балалар және педагогтармен тиімді түрде ынтымақтастығын дамытуға бағытталған болуы тиіс. Мектептегі психологиялық қызметтің тәлім-тәрбиенің орталығы болып, жас ұрпақты қоғам талаптарына сай жеке тұлға ретінде жетілдірудегі рөлі зор.

Мектеп педагог-психологтары: А.Омар
 А.Абдукадырова